

Opinie – Aardappelen rooien in Kleine Brogel (10.6.11)

Pas wanneer een zeer zwaar ongeluk - dat volgens experts nooit had kunnen gebeuren (tenzij in een minder ontwikkeld land) - tot verschillende melt-downs leidt, en pas wanneer 250.000 mensen op straat protesteren tegen kernenergie, en de Groenen in een deelstaatverkiezing groter worden dan de conservatieve partij, dan, dan pas voelt Merkel de hete adem in haar nek, en gooit ze het roer om: alle Duitse kerncentrales gaan dicht. De nucleaire lobby blijft onherroepelijk in het zand. Naast "civiel" of gecontroleerd gebruik van kernsplitsing bestaat er ook zo iets als bewust ongecontroleerd gebruik van kernsplitsing, bedoeld voor militaire toepassingen. Dat levert geen Fukushima, maar Hiroshima's op. Dus nog iets straffer spul.

Mutatis mutandis, moet er ook eerst een zwaar ongeluk met kernwapens gebeuren vooraleer het beleid van de kernwapenstaten en nucleaire allianties fundamenteel in vraag wordt gesteld? Ja en neen. Gelukkig zijn er staatsleiders op andere continenten die verder kijken dan hun neus lang is; die wijzen op het gevaar van het vastklampen aan het wondermiddel nucleaire afschrikking, die wijzen op de link tussen onze eigen kernwapens en het feit dat andere landen (vul zelf maar in) dezelfde drug wensen, en die willen ingaan tegen het heersende fatalisme van de voorstanders van het behoud van kernwapens. Die politici krijgen vandaag de dag echter niet (meer) de steun van 250.000 betogers. Kernwapens zijn voor de gemiddelde Belg of Vlaming (schrapp zelf) van de radar verdwenen. Ze worden als irrelevant ervaren. En effectief, verkiezingen worden niet gewonnen of verloren met te zeveren over Kleine Brogel.

Welke strategie rest er ons dan nog? Je kan dan het aantal overuren bij Defensie verder opdrijven door een sporentocht te organiseren door de bossen van Kleine Brogel en de schat met een hamertje en een beiteltje laten opgraven in één van de zwaar bewapende atoombunkers. De buit is een B-61 atoombom 'made in the USA' met een variable vernietigingskracht van 5 tot 345 kiloton. Ter illustratie: de Hiroshima-bom had een kracht van 14 KT. Aangezien ik als academicus begrepen heb dat hardhandig actievoeren niet bij de opdrachtsverklaring van een universiteit hoort, beperk ik mij tot het schrijven van het 35ste opinie-artikel.

Gelukkig zit de actualiteit wat mee. De NAVO zit middenin een herziening van het nucleair beleid. Aangezien de tienjaarlijkse herziening van het algehele NAVO Strategische Beleid in november jongstleden op een sissert afleef, althans wat het nucleair beleid betreft, heeft men het nucleaire debat doorgeschoven naar een specifieke NATO Defense and Deterrence Review. Minister De Crem vergadert hierover met zijn collega's op 8 en 9 juni. De NAVO ambassadeurs hebben de laatste weken al minstens één maal de hoofden samengestoken om zich af te vragen hoe ze van de laatste 200 Amerikaanse tactische kernwapens af kunnen geraken. U leest het goed. Het gaat niet over de vraag of ze worden teruggestuurd naar hun land van oorsprong, maar over de vraag wanneer en hoe. De grootste vraag is of we onze terugtrekking op één of andere manier moeten linken aan het groter aantal Russische tactische kernwapens. Vanuit een Koude Oorlogslogica is het antwoord overduidelijk ja. Verschillende nadelen van deze piste pleiten er echter voor om deze 200 resterende kernwapens eerst terug te voeren naar de VS, en dan pas met de Russen te gaan praten. Ten eerste stellen de Russen de terugtrekking als voorwaarde om te praten over de tactische. En op straffe van overloper te worden afgeschilderd: de Russen hebben een punt. Rusland heeft in het begin van de jaren '90 al haar kernwapens uit de voormalige USSR staten en Oost-Europa teruggetrokken. De VS niet. De VS is vandaag de enige kernwapenstaat ter wereld die kernwapens op andermans' grondgebied heeft liggen. Hoog tijd om daar verandering in te brengen, lijkt mij. Ten tweede hebben de Russen veel meer tactische (maar minder strategische). Bovendien hechten zij door hun geografische ligging meer belang aan die tactische kernwapens. Bijgevolg zullen de Russen nooit hun tactische opgeven als er aan onze kant geen groter zoenoffer wordt gebracht. Kortom, het beloven vrij complexe onderhandelingen te worden, temeer dat er nieuwe verificatie-mechanismen dienen uitgedokterd te worden. De terugtrekking door de VS zal al deze problemen niet oplossen, maar zal bij de Russen een houding van goodwill creëren. Een ander

neveneffect is dat de terugtrekking een uitermate positief signaal geeft aan de niet-kernwapenstaten in de wereld, die om de haverklap de NAVO-lidstaten van een twee-standaarden politiek bekritisieren.

Verder dienen de grootste tegenstanders van de terugtrekking binnen de NAVO - de Baltische staten en Frankrijk - signalen te krijgen dat we hun verzuchtingen au sérieux nemen. De Baltische Staten moet duidelijk gemaakt worden dat artikel 5 - een aanval tegen één is een aanval tegen allen - geen holle doos is, maar dat het gebruik of zelfs het dreigen met het gebruik van massavernietigingswapens per definitie ingaat tegen het internationaal humanitair recht, en dus niet erg geloofwaardig is. Frankrijk moet kond worden gemaakt dat het prestige van een land niet afhangt van het al dan niet bezitten van kernwapens en dat dit nucleaire hoofdstuk beter zo snel mogelijk wordt gesloten op straffe van verdere verspreiding naar minder stabiele landen of zelfs terroristische organisaties. De recente herintegratie van Frankrijk in de militaire structuren van de NAVO opent op dit vlak mogelijkheden. En het lijkt er op dat Frankrijk ondertussen reeds "conventionele" manieren heeft gevonden om zich op de wereldkaart te zetten...

De Duitse liberaal-christen-democratische regering heeft aan de NAVO duidelijk laten weten dat ze deze atoomwapens liever kwijt dan rijk is, met name in het regeerakkoord van september 2009. De Belgische formateur doet er goed om niet alleen BHV te splitsen, maar ook deze paragraaf op zijn minst te hernemen, en als het kan iets scherper te formuleren. Washington moet horen dat België eerder de Obama ontwapeningsagenda wil volgen dan nog meer dan vandaag al het geval is een vazalstaat te willen worden van Frankrijk.

Tom Sauer is Professor Internationale Politiek aan de Universiteit Antwerpen, en auteur van het boek *Eliminating Nuclear Weapons. The Role of Missile Defense*, Hurst/Columbia University Press, 2011.

Dit opiniestuk verscheen eerder in licht gewijzigde vorm in DS van 8 juni j.l.
